

Borysiuk I. V., Candidate of Philological Sciences, Docent
Borys Hrinchenko University of Kyiv

METAPHORS OF DEATH IN S. ZHADAN'S LYRICS

In the article, metaphors of death in the poetry by S. Zhadan are analyzed. The author of the article maintains that such metaphors as a road, Elysium, water, a fish are connected with idea of death. Besides of that, these metaphors are included in plots of Zhadan's poetries as interconnected elements.

Key words: *metaphor, myth, symbol.*

Борисюк І. В., к. філол.н., доц.,
Київський університет імені Бориса Грінченка

МЕТАФОРЫ СМЕРТИ В ПОЭЗИИ С. ЖАДАНА

В статье проанализированы метафоры смерти в поэзии С. Жадана. Автор статьи предполагает, что такие метафоры, как дорога, рай, вода, рыба. связаны с идеей смерти. Кроме того, эти метафоры включены в сюжет поэтических произведений С. Жадана как взаимосвязанные элементы.

Ключевые слова: *метафора, миф, символ.*

УДК 821.111

Бумбур Ю. М., к. філол.н., доц.,
Маріупольський державний університет (м. Маріуполь)

ЄВРЕЙСЬКА ТЕМА В ЛІТЕРАТУРІ АМЕРИКАНСЬКОГО НАТУРАЛІЗМУ

Статтю присвячено дослідженню проявів антисемітизму в літературі американського натуралізму. Розглянуто антисемітські стереотипи у творчості Х. Гарленда, Ф. Норріса та Е. Вортона. Доводиться, що хоч ці письменники не брали участь в активній антисемітській діяльності, вони поділяли загальні антисемітські стереотипи свого часу.

Ключові слова: *американський натуралізм, антисемітизм, антисемітський стереотип, образ єврея.*

Наприкінці ХІХ ст., коли американська людність почала зазнавати драматичних змін – масової імміграції, індустріалізації та зростання великих

підприємств, урбанізації, – американська культура стала одержима грубими, часом жорстокими расовими й етнічними стереотипами у літературі, поп-арті, пресі. Расизм і антисемітизм виявилися впливовими силами в американській культурі, і європейські євреї були основними об'єктами цих стереотипів. З погляду домінуючої культури, євреї мало чим відрізнялися один від одного. «Євреї» антисемітського стереотипу – жадібний, необтесаний, небезпечний – стосувався і тих, що мешкали у багатоквартирних будинках, і власників фешенебельних особняків. Більшість таких стереотипів прибуло до Америки разом з євреями з Європи – батько-невдаха, красуня-дочка, вульгарна і галаслива єврейська жінка, турботлива єврейська матуся. Слід зазначити, що ці стереотипи експлуатувалися не тільки в американській, а й у єврейській культурі [7].

Метою цього дослідження є аналіз антисемітських стереотипів у творчості американських письменників-натуралістів. Ми обрали Хамліна Гарленда, Франка Норріса, Едіт Уортон. Ці письменники народилися в 1960-і і 70-і роки, дозріли як творчі особистості у 1890-і, стали новою великою силою в американській літературі кінця XIX – початку XX століть та висловлювали антисемітські переконання.

Як відзначає О. Зверев, американський натуралізм має кілька специфічних рис, що відрізняють його від європейського. По-перше, натуралізм значно вплинув на розвиток американського реалістичного роману; по-друге, він зароджується не як реакція на кризу естетичних форм реалізму XIX ст., а як відповідь на актуальну потребу саме у цих формах; по-третє, американський натуралізм характеризується схематичністю зображення внутрішнього світу персонажів, біологічністю інтерпретації соціальних відносин [1].

Ф. Норріса вважають одним з архітекторів американського натуралістичного роману рубежу XIX–XX століть. Створюючи його під впливом Е. Золя, Норріс знав, що американська дійсність жорстока і жахлива, щодня породжує криваві драми і злочини. Тому природним є переконання Норріса в тому, що саме натуралізм, який не боїться показати бруд і безум капіталістичного світу, найбільше підходить як засіб правдивого відображення американського життя. Таке розуміння натуралізму націлювало на сміливе і глибоке проникнення в життя, вчило письменників бачити за зовнішнім благополуччям буржуазної Америки приховану драму людських життів. Однак разом із цим у творчості молодого Норріса проявляються й вади натуралізму – біологізм у трактуванні характерів, схильність до фотографування життя на шкоду типізації [2]. У романах «МакТіг» (1899), «Спрут: Каліфорнійська історія» (1901) і «Вир» (1903) Норріс реалістично зображує такі непривабливі аспекти життя, як злидні, деградація і фізична жорстокість, те, що раніше було ігноровано в американській літературі [4].

Расизм Норріса, який спричинився до одного з найбільш злісних антисемітських зображень у літературі США, вже давно бентежить, навіть соромить шанувальників його найкращої прози. Із сімох романів Норріса три мають значні антисемітські елементи: «Вандовер та звір», «МакТігу», «Спрут». В основі його антисемітизму, на думку Д. Пайзера, лежить упевненість у тому, що інші раси є нижчими та несуть загрозу англо-саксонському складникові у расовому різноманітті Америці. Гіперболізуючи роль євреїв у цьому, він залучає майже всі негативні стереотипи у традиційному антисемітському зображенні, наприклад, в образі Зеркова, польсько-єврейського дилера в «МакТігу». Подаючи його спрагу золота як патологічний стан, Норріс відводить персонажеві конкретну тематичну роль для того, щоб скористатися антисемітськими стереотипами, пов'язаними з цією роллю. Вважають, що Норрісу вдалося поєднати в одному образі основні елементи обох «класичних» антисемітських стереотипів, що відсилають до образу Шейлока і майже всіх основних проявів упередження кінця XIX століття [6, с. 15–27].

Короткі оповідання Х. Гарленда поєднують принципи літературного реалізму та стурбованість автора становищем пригноблених фермерів на Середньому Заході протягом десятиліть після Громадянської війни у США. В результаті з'явилися цикли оповідань, що ілюструють труднощі сільської праці, розвінчуючи міфи про ідилічне життя фермерів, які були дуже популярними в Сполучених Штатах з моменту створення країни. Оповідання, особливо в першому збірнику «Верстові дороги», виявили майстерність письменника в описових деталях. Ці оповідання відображують популістські політичні погляди Гарленда. Відсутність сентиментальних персонажів і карколомних сюжетних прийомів була притаманна літературі кінця 1800-х років. Очевидним є вплив Гарленда на багатьох американських авторів XIX–XX століть (С. Крейна, Ш. Андерсона, С. Льюїса, Д. Стейнбека). Пізніше збірка його оповідань «Книжка американського індіанця» також отримала високу оцінку за прогресивне ставлення до проблем, з якими стикаються корінні американці на рубежі століть. Гарленд також видав кілька автобіографічних творів, схвально зустріннутих критикою, і низку пригодницьких романів у стилі «вестерн», які мали успіх у читачів, але були різко критиковані літературознавцями [5].

У цілому Гарленда не дуже турбувала єврейська присутність в американському суспільстві протягом більшої частини його літературної кар'єри. Його твори містять лише кілька прямих покликань до євреїв, тому в історії американського антисемітизму його рідко згадують. І все ж він розділяв із багатьма сучасниками сумніви з приводу ролі євреїв в американському житті. Він, здається, як і багато американців того часу, реагував на негативну

інтерпретацію проблеми американських євреїв, але не висловлював прямо свою позицію, не вдавався до соціальної активності.

Д. Пайзер розглядає дві фази ставлення Гарленда до євреїв. До першого етапу належить роман «Прибуткове місце» (1892). Сам автор згадував, що він написав роман про повстання фермерів на основі рукопису про молодь Айови та власних вражень, отриманих під час подорожей. Головний герой роману Бредлі Толкот – молодий юрист з Айови, обраний від Демократичної партії спершу до законодавчої влади штату, а потім до Конгресу. Ще на початку кар'єри він познайомився з привабливою спікеркою Фермерського Альянсу Ідою Вілбур і почав зустрічатися з нею. Протягом дії роману вона поступово змінює політичні погляди на популістські, переконує Бредлі у своїй правоті та приймає його пропозицію шлюбу. Прообразом Іди була Мері Елізабет Ліз, популістський лідер, відома своїми антисемітськими поглядами. Ми припускаємо, що автор, збентежений такими переконаннями, вирішив не наділяти ними героїню роману, ідеалізуючи образ.

Другий (за Д. Пайзером) етап зображення тогочасних антисемітських стереотипів, починається з переїзду письменника до Бостона (1884). Коментарі стосовно євреїв у щоденниках і автобіографіях Гарленда мають кілька загальних характеристик. Хоча він, здавалося, не мав близьких друзів-євреїв, проте захоплювався деякими знайомими єврейського походження (наприклад, Ізраелем Зангвіллом, британським письменником та діячем єврейського руху, американським поетом Артуром Гітерманом, та ін.). У надрукованих працях є кілька негативних коментарів про євреїв, але він групує їх з іншими іммігрантами. Коли Гарленд постійно влаштувався в Нью-Йорку (після 1916 р.), його переконання, що євреї є небажаним елементом в американській культурі, посилилося. Він заявляє про свою підтримку додаткових заходів щодо обмеження впливу євреїв на американське інтелектуальне життя, зокрема, обмеження вступу молоді єврейського походження до Гарварду. У щоденнику пише: «Євреї заволоділи судами, юридичною та видавничою справами, кіно бізнесом, і завдяки їхній чисельності та багатству вони скоро контролюватимуть вираження думки тут ...» [6, с. 11].

Але, звичайно, ми не можемо назвати Гарленда антисемітом у будь-якому загальноприйнятому розумінні цього слова. Він не брав участі в антисемітській діяльності, не зображував євреїв негативно у художній прозі. Просто поділяв переконання, що євреї є проблемою та небезпекою для американського суспільства.

Е. Вортон, американська письменниця і лауреатка Пулітцерівської премії, відома своєю іронічною та елегантною прозою про аристократичне нью-йоркське суспільство, в якому народилася. Головні герої її творів – трагічні, інтелектуальні

та емоційні люди, які хочуть від життя більше. Вони кидають виклик соціальним табу, але не в змозі подолати бар'єри соціальної конвенції. Особистий досвід письменниці, її думки та пристрасті вплинули на її письмо [3].

Романи Е. Вортон «Оселя радості» та «Будинок професора» художньо досліджують єврейську присутність в Америці. До початку ХХ століття, коли Вортон вийшла на літературну сцену, німецькі євреї були американцями у другому поколінні. Але були ще й недавно прибулі євреї Східної Європи, що загрожували їх соціальним устремлінням. Це обурення чітко видно у зображеннях Саймона Роуздейла в «Оселі радості» і Луї Марцелла у «Будинку професора». Це американізовані євреї, заможні люди з культурними інтересами. На наш погляд, головна тематична функція введення таких персонажів – вказати на небезпеку, яку вони становлять для традиційних вірувань і способу життя.

Отже, антисемітизм був поширеним елементом у світогляді багатьох американських письменників кінця ХІХ – початку ХХ століть. У Х. Гарленда це виражається головним чином у щоденниках; для Ф. Норріса та Е. Вортон ця проблема є більш важливою, оскільки вона знайшла відображення у їх художній прозі. Але немає ніяких сумнівів, що ці письменники поділяють ряд загальних антисемітських стереотипів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Зверев А. Социальные движения на рубеже веков. Натурализм. Литература критического реализма [Електронний ресурс] / А. Зверев // Фундаментальная электронная библиотека. – Режим доступу : <http://feb-web.ru/feb/ivl/v18/v18-5134.htm>

Фрэнк Норрис [Електронний ресурс] // История американской литературы. – Режим доступу : http://americalit.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=43&Itemid=44&limit=1&limitstart=1

Edith Wharton Biography [Електронний ресурс] // Cliffs Notes. – Режим доступу : http://www.cliffsnotes.com/study_guide/literature/ethan-frome/edith-wharton-biography.html

Frank Norris Critical Essay [Електронний ресурс] // Twentieth Century Literary Criticism. Volume 155 / Ed. By L. Pavlovsky. – Режим доступу : <http://www.enotes.com/frank-norris-essays/norris-frank-79766>

Hamlin Garland Critical Essay [Електронний ресурс] // Short Story Criticism. – Режим доступу : <http://www.enotes.com/hamlin-garland-essays/garland-hamlin>

Pizer D. American Naturalism and the Jews / D. Pizer. – University of Illinois Press, 2008. – 88 p.

Prell R.-E. Stereotypes in the United States [Электронный ресурс] / R.-E. Prell // Jewish Women's Archive. – Режим доступа: <http://jwa.org/encyclopedia/article/stereotypes-in-united-states>

09.10.2014 г.

Bumbur Iuliia

THE JEWISH THEME IN THE LITERATURE OF AMERICAN NATURALISM

The given article is devoted to investigating the anti-Semitic manifestations in the literature of American naturalism. Anti-Semitic stereotypes in the creative work of H. Garland, F. Norris, E. Wharton are analyzed. It's proved that though these writers didn't take part in the anti-Semitic activities, they shared the common anti-Semitic stereotypes of that time.

Key-words: *American naturalism, anti-Semitism, anti-Semitic stereotype, the image of the Jew.*

Бумбур Юлия

ЕВРЕЙСКАЯ ТЕМА В ЛИТЕРАТУРЕ АМЕРИКАНСКОГО НАТУРАЛИЗМА.

Статья посвящена исследованию проявлений антисемитизма в литературе американского натурализма. Рассмотрены антисемитские стереотипы в творчестве Х. Гарленда, Ф. Норриса та Э. Уортон. Доказывается, что, хотя эти писатели не принимали активного участия в антисемитской деятельности, они разделяли общепринятые антисемитские стереотипы своего времени.

Ключевые слова: *американский натурализм, антисемитизм, антисемитский стереотип, образ еврея.*